

Waar is de vogel uit Psalm 11:1 gebleven?

Psalm 11:1 luidt in de vertaling als volgt:

Bij *Jehovah* is mijn toevlucht reeds;
hoezo zeggen jullie mij dan, persoonlijk nog wel:
‘Vlug naar jullie gebergte, vlucht vliegensvlug weg!’

De grondtekst en de woord-voor-woord-weergave is als volgt:

ba.j.h.w.h "chaasiétie		in Jehovah heb ik toevlucht gezocht
éich tom.róe l.naf.SJié		hoezo zeggen jullie tot mijn ziel
nóedoe/noedié har.chém TSipóor		ga zwerven/vlucht (mv/ev) (naar) jullie berg vogel(tje)

Inderdaad, in de grondtekst is sprake van een vogel, een **TSipóor**. In de vertaling is er wel iets zichtbaar van de vogel, het woord ‘vliegensvlug’, maar verder lijkt ‘de vogel gevlogen’. De vraag is natuurlijk: wat is de achtergrond voor deze keus?

Om te beginnen, de tweede helft van dit vers is duidelijk het begin van een citaat, de oproep van omstanders/medestanders die de psalmist en de zijnen dringend adviseren om te weg te komen, dat vanwege de anarchie die het kennelijk onmogelijk maakt te blijven waar men is. De psalmist vat dat op als een advies jegens ‘zijn ziel’ (hier weergegeven met de term ‘mij, persoonlijk’). Voor de goede orde, het woord voor ziel, **néfeSJ**, is een vrouwelijk woord.

Het citaat begint met de essentie van de oproep, de gebiedende wijs van het werkwoord **nóed**. Dit werkwoord wordt onder andere gedefiniëerd als –I. *to move, be agitated, shaken* –II. *to be driven about, to wander as a fugitive* –III. *to remove, depart, flee*. Etc. Het kan dus onder andere met ‘vluchten’ wordt vertaald, met als weergave hier: ‘vlucht!’.

Het primaire woord voor ‘vluchten’ is overigens een ander werkwoord, **paalÁT**. Dát woord heeft echter meer betrekking op ontsnapping aan een acute bedreiging. Dat lijkt hier niet aan de orde. Het gebruik van **nóed** is meer een oproep om maar vast weg te gaan om een acuut gevaar voor te zijn, te gaan zwerven om zodoende ongrijpbaar te zijn, een oproep die op zich wel past in het leven van David. Niettemin wordt deze oproep om vroegtijdig te vertrekken afgewezen. De psalmist stelt zijn vertrouwen in Jehovah, dat is het centrale thema in deze psalm. Blijft de vraag, hoe de oproep om vast weg te gaan te vertalen. In vrijwel alle vertalingen wordt dit vers begonnen met de oproep ‘Vlucht!’, en ook in deze vertaling volgend we dit, ook al was de oproep ‘maak dat je weg komt!’, of ‘ga zwerven!’ misschien nauwkeuriger geweest.

In de manuscripten staat het werkwoord geschreven (*k.tiév*) als gebiedende wijs meervoud, **nóedoe**. Daarmee is er aansluiting bij het daaropvolgende meervoud **har.chém**, ‘jullie berg’. In de Masoretische kanttekeningen wordt als leeswijzer (*q.ré*) het enkelvoud geadviseerd: **noedié**, gebiedende wijs enkelvoud, vrouwelijk! Daarmee wordt verbinding gelegd met het vrouwelijke **néfeSJ** (en niet met het mannelijke woord **Tsipóor**, dat later volgt). Als we vertalen met ‘vluchten’, lost dit enkelvoud/meervoud-dilemma zich in het Nederlands trouwens moeiteloos op; ‘vlucht!’ is meervoud én enkelvoud.

Maar daarmee is de kou niet uit de lucht, want in het woord **har.chém**, ‘jullie berg’ staat een meervoudsvervoeging (weergegeven met ‘jullie gebergte’), dus dat is wel een overgang. De Masoreten plaatsten hier dan ook een pauzeteken. Er niet staat **l.har.chém**, ‘naar jullie berg’. Dat zou wel noodzakelijk zijn bij het werkwoord **paalát**, bij **nóed** (zwerven door ...) is dat evenwel niet het geval.

Dan komt, en dat was de vraag, als toevoeging **Tsipóor**, ‘vogel’.

- Als bedoeld was ‘als een vogel’, dan was **k-Tsipóor** de aangewezen uitspraak. Toch is het mogelijk om ook de tekst als zodanig te lezen. De Statenvertaling doet dit; en ook de NW. De NBG maakt er een meervoud van, ‘vogels’.
- Andere vertalingen zien de toevoeging **Tsipóor** als ‘vocativus’, aanroep van de betrokkene. De Willibrord-vertaling, de NBV en de Naardense Bijbel doen dat, zij het dat de eerste het verkleinwoord gebruikt (‘Vogeltje, ...’); de laatste geeft het enkelvoudige Hebreeuws nota bene weer als meervoud (‘vogeltjes’). Ook Rabbi Avrohom Chaim Feuer gebruikt **Tsipóor** als vocativus en vertaalt met ‘Flee, bird, to your mountain!’. Tot zover een aantal opties.

Tsipóor, ‘vogel’, komt van het werkwoord **TSaapár**, met als betekenissen: -I. *to dance, leap, spring*. -II. *to chirp*. **Tsipóor** wordt dan ook beschreven als: -I. *bird; espec. a sparrow*. Dat gaat derhalve in de richting van ‘een mus’, een mus die bij gevaar, roef, wegstuift naar een eindje verder. Die manier van snel wegfladderen voor gevaar, dat was de achtergrond voor de weergave ‘vlug-vliegensvlug’, allitererend met ‘vlucht’. Dat leek beter bij de sfeer van de psalm te passen dan degene die bedreigd wordt aan te spreken met ‘Vogeltje, ...’. Variaties op het begrip ‘vogelvrij’ dienden zich ook aan, maar dat verdroeg zich minder goed bij een goedbedoeld advies om maar de koffers te pakken. Na lang wikken en wegen viel de keuze toch op het bovenstaande.